

**UNIVERZITA KARLOVA
HUSITSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA**

Dana Procházková

**CTNOSTI V BAROKNÍ HAGIOGRAFII JAKO VYTVÁŘENÍ
NOVODOBÉ SPOLEČNOSTI V ČESKÝCH ZEMÍCH**

**VIRTUES IN BAROQUE HAGIOGRAPHY AS CREATION OF
MODERN SOCIETY IN THE CZECH LANDS**

Autoreferát disertační práce

Praha 2019

Předkladatel disertační práce: Mgr. Dana Procházková

Doktorský studijní program: Teologie

Studijní obor: Husitská teologie

Školitel: Prof. ThDr. Jan Blahoslav Lášek, Dr. h.c

Oponenti disertační práce:¹

.....

.....

Obhajoba disertační práce se koná dne²..... v Praze na Husitské teologické fakultě Univerzity Karlovy před komisí pro obhajobu disertační práce.

Předsedou Státní komise pro obhajobu disertační práce byl jmenován:³

.....

Titul, jméno, příjmení:

Předseda oborové rady/garant programu/oboru:

.....

Titul, jméno, příjmení:

Děkan fakulty:

.....

Titul, jméno, příjmení:

¹ Vyplní oddělení vědy.

² Vyplní oddělení vědy.

³ Vyplní oddělení vědy.

Tato práce se zabývá životy svatých tak, jak byly líčeny v dílech jezuitských autorů – Bohuslava Balbína a jeho přátel. První část práce analyzuje tyto životy pomocí strukturální analýzy a snaží se zjistit, jaké ctnosti upřednostňovali jezuitští autoři a jaké se poté snažili šířit mezi lidmi. Druhá část knihy se poté snaží poskytnout pohled na tyto ctnosti z hlediska současné doby, morální teologie a vlivu Matoušova evangelia. Zjistila jsem, že jezuitští autoři ve svých dílech usilovali o demokratizaci svatosti a snažili se zapůsobit na současné lidi tím, že líčili ctnosti z biblického textu, který byl rozšířen mezi českým lidem.

This study deals with lives of saints as they are described in works of Jesuit authors – Bohuslav Balbín and his friends. The first part analyses these lives with the help of structural analysis and tries to find out which virtues Jesuit authors preferred and which ones they tried to dilate among people. The second part of this book tries to offer a view at these virtues from the point of view of Baroque time, moral theology and influence of the Gospel of Matthew. I found out that in their works Jesuit authors tried to democratize sanctity and influence contemporaneous people so, that they described virtues from the biblical text, which was spread among Czech people.

17. století – jezuité – svatí – hagiografie- ctnosti – etika- bible

17th century . Jesuits – saints – hagiography – virtues – ethics -
Bible

Úvod

Církevními dějinami raného novověku v českých zemích se zabývá větší množství historiků. Vyšly publikace, které se obecně snaží porozumět zbožnosti lidí v době baroka. Zatím však historici čerpali z menšího množství pramenů, a proto je třeba dalšího studia a edic. Církevním poměrům v českých zemích se věnovalo několik významných postav české historiografie. V současné době se jim věnuje Jiří Mikulec⁴ a Kateřina Bobková-Valentová⁵, která se v současnosti věnuje spíše

⁴ MIKULEC, Jiří. *Náboženský život a barokní zbožnost v českých zemích*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2013. 394, xx s. obr. příl. ISBN 978-80-247-3698-3.

⁵ MIKULEC, Jiří a kol. *Církev a společnost raného novověku v Čechách a na Moravě*. Praha: Historický ústav, 2013. 516 s. Práce Historického ústavu AV ČR = Opera Instituti Historici Pragae. Řada A, Monographia; sv. 42. ISBN 978-80-7286-206-1.

edicím pramenů⁶. Další autoři se zabývají různými hledisky církevního života a snaží se aplikovat sociologické metody⁷, tuto praxi poté vyvrací Jan Horský. Hagiografii v době středověku se věnuje Petr Kubín⁸. Vychází metodologicky z tradiční historické kritiky a snaží se určit, jaká byla skutečnost a poměry v dané době. Podobně kriticky přistupuje i k barokní hagiografii. Dalším autorem, který se zabývá barokní

⁶ VALENTOVÁ, Kateřina, ed. *Consuetudines Assistentiae Germaniae. I.* Praha: Historický ústav. 2011. 294 s. Práce Historického ústavu AV ČR = Opera Institutii Historici Pragae. Řada B. Editiones; sv. 6. ISBN 978-80-7286-178-1.

⁷ MALÝ, Tomáš. *Smrt a spása mezi Tridentinem a sekularizací: (brněnští měšťané a proměny laické zbožnosti v 17. a 18. století)*. Vyd. 1. Brno: Matice moravská, 2009. 351 s. Knižnice Matice moravské; sv. 24. ISBN 978-80-86488-60-8.

⁸ KUBÍN, Petr, ed. *Svatý Václav: na památku 1100. výročí narození knížete Václava Svatého = Saint Wenceslas: on the 1100th anniversary of the birth of duke Wenceslas the Saint*. Vyd. 1. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Katolická teologická fakulta, Ústav dějin křesťanského umění a Arcibiskupství pražské ve vydavatelství Togga, 2010. 450 s. Opera Facultatis theologiae catholicae Universitatis Carolinae Pragensis. Historia et historia artium; vol. 11. ISBN 978-80-87258-23-1.

dobou je Jan Royt⁹, který se zabývá procesími na odvrácení moru a jeho pohled je spíše z hlediska historika umění. Současnou historiografii shrnul Jiří Mikulec.¹⁰

Studovala jsem dílo Bohuslava Balbína (1621-1688) *Bohemia Sancta*, která je součástí jeho rozsáhlého díla *Miscellaneí*, a také díla Balbínových přátel a vrstevníků, jezuitů – Georgia Crugeria, tj. Jiřího Krugera (1608-1671) (*Sacri Pulveres*), Jana Tannera (1623-1694) (*Vir Apostolicus*), Alberta Chanovského (1581-1643) (*Vestigium Bohemiae Piaae*) a Felixe Kadlinského (1613-1675). Četla jsem popisy životů lidí, kteří byli v 17. století pokládáni za svaté. Abych dosáhla možnosti

⁹ Mimo jiné: ROYT, Jan. *Obráz a kult v Čechách 17. a 18. století*. 2., dopl. a přeprac. vyd. Praha: Karolinum, 2011. 479 s. ISBN 978-80-246-1691-9.

¹⁰ KOLDINSKÁ, Marie a kol. *Základní problémy studia raného novověku*. Vyd. 1. V Praze: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2013. 801 s. České dějiny; sv. 6. ISBN 978-80-7422-251-1.

zhodnotit a určit vlastnosti, které byly jednotlivým světcům přisuzovány, pokusila jsem se aplikovat strukturální analýzu. Po vzoru Clauda Léviho-Strausse¹¹, který se při analýze indiánských mýtů snažil vydělit jednotlivé mytémy, jsem oddělila jednotlivé příběhy, a pokusila se stanovit jednotlivé ctnosti. Jejich popisem a stanovením je poté možné určit ideální vlastnosti, které jezuitští autoři upřednostňovali u jednotlivých sociálních vrstev. Životy světců a světic jsou líčeny pomocí krátkých příběhů a ve výčtech, např. studií na univerzitách. Na okraji stránek jsou poté jmenovány jednotlivé ctnosti. Příběhy jsem pojala jako jednotlivé mytémy a vylíčila jsem je a srovnala. Přirazovala jsem je

¹¹ LÉVI-STRAUSS, Claude. *Mythologica [1]: Syrové a vařené*. 1. vyd. Praha: Argo, 2006. Capricorn, sv. 14. ISBN: 80-7203-644-0.; LÉVI-STRAUSS, Claude. *Mythologica [2]: Od medu k popelu*. 1. vyd. Praha: Argo, 2006. Capricorn, sv. 15. ISBN: 80-7203-737-4.; LÉVI-STRAUSS, Claude. *Mythologica [3]: Původ stolničení*. 1. vyd. Praha: Argo, 2007. Capricorn, sv. 16. ISBN: 978-80-7203-907-4 ; LÉVI-STRAUSS, Claude. *Mythologica [4]: Nahý člověk*. 1. vyd. Praha: Argo, 2009. Capricorn, sv. 15. ISBN: 978-80-257-0059-4.; jednotlivé metody k analýze hagiografie FEISTNER, Edith. *Historische Typologie der deutschen Heiligenlegende des Mittelalters von der Mitte des 12. Jahrhunderts bis zur Reformation*. Wiesbaden: Ludwig Reichert, 1995. Wissensliteratur im Mittelalter, Bd. 20. ISBN: 3-88226-821-2. s. 1-22

k sobě podle daných ctností a témat. Takto mi poté vyšly ctnosti a vzorce chování, které autoři hagiografické literatury upřednostňovali u jednotlivých světců. Přitom jsem si byla vědoma, že se pro období středověku snažili aplikovat historickou kritiku tak, jak byla v této době známá. Pro životy vlastních současníků použili vyprávění svědků a vlastní zkušenosti. Tyto příběhy jsou tedy rozsáhlejší a více odrážejí současné pojetí svatosti.

Obsah a struktura práce

Ve své práci jsem se zabývala jednotlivými ctnostmi, jak je jezuitští autoři uvádějí ve svých životech svatých. Líčím popis chování jednotlivých světců a dělím jednotlivé skutky podle ctností. Tyto ctnosti měly být dále šířeny mezi prostý lid i šlechtu. Balbín popisuje detaily a příběhy k jednotlivým ctnostem a na okraji textu je označuje názvem, jako např. *charitas* nebo *humanitas*. Georgius Crugerius (Jiří Kruger) se spíše zabývá církevními stavbami a ostatky svatých v nich uložených.

Popisuje však také jednotlivé ctnosti a události, ve kterých se projevovaly. Neuvádí je tak zřetelně na okraji textu jako Balbín. Popisuje jednotlivé historické události a životy svatých lidí, jak se odehrály v jednotlivých dnech roku. Ke každému dni v roce se tak váže několik historických událostí a několik životů lidí, které Crugerius pokládal za svaté. Ke každému dni také zmiňuje světce dle římského kalendáře a jemu zasvěcené kostely a jeho ostatky na území českého království. K českým zemím také vztahuje historické události a jednotlivé světce. Svatost se projevovala u velkého množství lidí, kteří žili zbožným životem a řádně vykonávali své povinnosti. Svátí jsou tedy křesťané, kteří svou víru také aplikují na své skutky v životě. Přičemž se jezuitští autoři vyrovnali i s fenoménem války, kdy statečnost v boji přisuzují jako ctnost vojákům z povolání. Dále jsem do práce zařadila několik knih, které se přímo věnují některé osobnosti, jako byl Páter Chanovský nebo svatý Václav.

V první kapitole jsem se věnovala ženám, ke kterým měli jezuité specifický vztah. Vdovy je finančně

podporovaly a oni jim věnovali duchovní péči. Z těchto okolností vyplývá vcelku pozitivní vztah, který byl jinak v rozporu s prostředím raného novověku. Je také zajímavé, že pozitivně posuzovali vzdělávání žen a jejich schopnost četby, která se ovšem týkala náboženské literatury.

V další kapitole se věnuji životům jezuitů, které pokládali tito autoři za svaté. Je v nich líčena apoštolská činnost, *assueta ministeria* a schopnost oběti ve sporu s protestanty i v době epidemie moru. Je jich celkem velké množství a jsou líčeni relativně podrobně. Ctnosti členů jezuitského řádu se staly vzorem pro další duchovní.

Biskupové, opati a další představení duchovní se měli starat o disciplinu v kláštorech, konventech a diecézích. Zde se projevují dobové tendence po reformaci v řadách katolické církve. Jejich ctnosti také odpovídají pohledu jezuitů, kdy byla důležitá modlitba a služba společnosti.

Zvláštní postavení zaujímají panovníci, kteří měli žít zbožným životem. Jezuité měli kladný vztah k Habsburkům, a proto jich líčí relativně velké množství.

Řeholníci jsou také posuzováni z hlediska duchovního života a služby společnosti.

Autoři se výrazně vymezují proti husitství. Této problematice jsem věnovala také jednu kapitolu. Temnou stránkou celého líčení je antisemitismus, kterému jsem věnovala jednu kapitolu.

Po popisu jednotlivých ctností, jak odpovídají postavení jednotlivých lidí ve společnosti, jsem se pokusila podívat na líčení z různých dalších pohledů. Snažila jsem se je nastínit z pohledu současné morální teologie, nastínit vliv Tomáše Akvinského a Francisca Suáreze. Také jsem se pokusila popsat podobu současné církve v Balbínově době, jak byla líčena. Pokusila jsem se postihnout ctnosti, které jsou v této hagiografii líčeny a vlivy, ze kterých vycházely, ať se jednalo o scholastiku nebo biblické texty. Také jsem na základě pokud možno novější literatury vylíčila společenské a církevní poměry

této doby. Zamýšlela jsem se nad otázkou postavení žen, podoby askeze, aktivit mužů a pojetí svatosti.

Přínos disertační práce

Zjistila jsem, že se v těchto dílech vyskytují určité ctnosti, které se pravidelně opakují. Také jsou zde líčeny projevy zbožnosti, podobné v různých životech. Ukázalo se, že tito jezuitští autoři vycházejí z pojetí pravé zbožnosti tak, jak je v katolickém pojetí líčeno v Matoušově evangeliu¹², tedy jako hlavní ctnosti milosrdenství, půst a modlitbu. Milosrdenství se projevovalo stavbou špitálů a rozdáváním almužen chudým lidem. Půst spočíval ve zdrženlivosti od vína a masa, které v této době byly pokládány za přepychová jídla. Světci a světice se živilí chlebem, pivem a

¹² PROCHÁZKOVÁ Dana, Pravá zbožnost v době barokní – vliv Matoušova evangelia na katolické projevy zbožnosti. *Theologická revue*, 2018, roč. 89, č. 3, s. 338-342. ISSN 1211-7617.

luštěninami. Modlitba byla často osobní, ale také při veřejných bohoslužbách.

Svatí vynikali různými ctnostmi, které odpovídaly jejich sociální pozici ve společnosti. Ženy vychovávaly své děti ke křesťanské víře a ctnostnému životu nebo zbožně žily v klášteře. Výchova dětí byla důležitým posláním žen. Jinak žily v čistotě a zbožnosti. Často se modlily a meditovaly. Účastnily se bohoslužeb a často chodily k přijímání. Měly osobní vztah k Bohu a Panně Marii. Chovaly se také asketicky. Jedly převážně zeleninu a luštěniny a užívaly dŕtek. Také uměly číst a četly nábožné knihy.

Muži se více lišili podle svého postavení ve společnosti. Jezuitští autoři kladli důraz na zbožné duchovní ze svých vlastních řad, kteří se vyznačovali zbožným a vzorovým chováním. U jezuitů byla důležitá jednotlivá ministeria, která byla vykonávána podle jejich vlastního postupu. Jezuité tedy působili na misiích, vyučovali, zpovídali, kázali a meditovali. Svou vzdělaností převyšovali mnohé, obzvláště protestanty. Autoři jim věnují velkou pozornost, aby zdůraznili

svatost vlastního řádu. Navíc je také pravděpodobně dobře znali z vlastní zkušenosti nebo vyprávění. Podrobně se rozepisují o jejich aktivitách a schopnostech. Jezuité v jejich pojetí byli výbornými kazateli, kdy byli schopni dojmout lid a přivést jej ke katolické víře. Někteří byli také dobrými zpovědníky, o této schopnosti se však autoři rozepisují méně, asi proto, že byla součástí zpovědního tajemství. Nejdůležitější aktivitou jezuitů bylo působení na misích na venkově, kde obraceli na víru prostý lid. Autoři líčí podrobně práci jezuitů a zaznamenávají jejich úspěchy, které byly podle jejich názory výtečné. Podobně důležitá byla vzdělanost. Autoři líčí, jak jednotliví jezuité získávali vzdělání, a jak v něm vynikali. Poté byli schopni diskutovat s protestanty. Zvláštní kapitolu tvoří oběti morové epidemie. Jezuité zpovídali a udělovali poslední pomazání, a proto jich mnoho zahynulo.

Jiné ctnosti měli panovníci, kterým se tradičně přisuzovala spravedlnost. Byli ochotni přerušit svou činnost a soudit lid. Také s přesvědčením pronásledovali

všechny zločince. Byli zbožní a modlili se. Důležitou ctností bylo také milosrdenství.

Biskupové a opati měli podobné ctnosti, navíc však dbali o kontrolu duchovních a řeholníků. Starali se o jejich disciplínu a mravný život. Zde se používá výraz reformare. Biskupové konali vizitace a synody a nařizovali mravný život a disciplínu. Podobně postupovali také opati ve svých klášterech. Důraz zde však není kladen na poslušnost, ale na láskyplné a milé chování těchto nadřízených erga subiectos. Toto líčení tedy vyvrací tvrzení o důležitosti poslušnosti v jezuitském řádu.

Důležitou sociální vlastností byla péče o chudé, a tak o ně tito svatí pečovali a stavěli jim špitály. Lidé, kteří byli bohatí a měli výjimečné postavení ve společnosti, se také zasloužili o stavbu mnoha klášterů a kostelů a zajistili nadání k různým oltářům, aby se zde sloužily bohoslužby. Tak vytvářeli katolickou zemi a danou sociální realitu a starali se o každodenní pobožnosti.

Světcí byli lidé, kteří žili obzvláště zbožným životem. Bylo jich velké množství. Podle jezuitů nebyli všichni svatořečení, ale jen žili svatým životem. Došlo tak k jisté demokratizaci svatosti. Za svaté pokládají lidi, kteří žili zbožným životem a často se modlili a přijímali svátosti. Nebyli tak jen svatořečení oficiálně, ale sami se svou zbožností a skutky vedli ke svatosti. Zde je patrná také individualizace. Záleží na vlastní zbožnosti a skutcích. Důležitá je také meditace a osobní rozhovory s Bohem.¹³

Dalším projevem Balbínova díla je vliv druhé scholastiky, který vidím ve vlivu díla Francisca Suáreze. Projevuje se jak v kladném hodnocení žen a jejich činnosti a vzdělanosti, tak v důrazu na důležitost společnosti a kladného působení v jejím rámci. Společenské působení bylo jedním z hlavních cílů působení jezuitského řádu. Tato skutečnost se pak také

¹³ PROCHÁZKOVÁ Dana, Ctnosti v barokní hagiografii, In ŘÍHOVÁ L. (ed.) *Jednota v mnohosti, Unity in Diversity, In pluribus unitas, Sborník konferenčních příspěvků, Husitská teologická fakulta Univerzity Karlovy*. 1. vyd. Praha: L. Marek, 2018. s. 104-111, ISBN 978-80-87127-93-3

projevuje v díle Bohuslava Balbína a jeho přátel, kdy zdůrazňuje činnost duchovních, která se projevovala ve službě společnosti, tj. evangelizaci, zpovídání, sloužení bohoslužeb apod. Podobně líčí i životy panovníků a jejich projevy ctnosti spravedlnosti. Biskupové pak reformují své diecéze a evangelizují.

Celkově se v životech svatých jedná o „aplikovanou etiku“, kdy jsou podle tradičních ctností, napsaných na okrajích textu, líčeny životy jednotlivých světců. Po vzoru Francisca Suáreze vychází Balbín ze střední pozice mezi naturalismem a voluntarismem. Předpokládá základní dobro a schopnost rozlišování, tj. přirozené právo, které bylo lidem dáno v době, kdy je stvořil Bůh. V Dekalogu je pak možné číst Boží přikázání, stejně jako v Matoušově evangeliu, která byla dána Bohem zákonodárcem lidskému pokolení. Podobně pojetí církve vychází ze základního předpokladu dobra lidí, kteří jen potřebují být přivedeni k pravé víře.

Tato práce přispívá k poznání církevních dějin zemí Koruny české i k poznání vytváření nové sociální reality po třicetileté válce. Výsledem strukturální analýzy

jsou ctnosti, které se snažili jezuité prosadit při svém působení na český lid. Tyto ctnosti pak pravděpodobně byly internalizovány do osobností jednotlivých obyvatel českých zemí a řídily jejich další chování. Tato práce také poukazuje na souvislosti v etických teoriích v rámci jezuitského řádu a jeho návaznost na scholastiku. Zaměření na čtenáře pak vedlo také k aplikaci biblických textů. Další výzkum by mohl vést ve směru zjištění, jaké ctnosti byly poté praktikovány ve šlechtických vrstvách i v nižších vrstvách, pokud by to prameny dovolovaly. Také by bylo možné prozkoumat myšlenkové souvislosti v různých teologických teoriích v rámci jezuitského řádu.

Literatura

Mají jezuité vlastní morálku?: studie o Franciscu Suárezovi (1548-1617), právníkovi, filosofovi & teologovi. Vyd. 1. Velehrad: Refugium Velehrad-Roma, 2004. 139 s. Studijní texty; 28. ISBN 80-86715-23-X

BYNUM, Caroline Walker. *Svatá hostina a svatý půst: náboženský význam jídla pro středověké ženy*. Překlad Daniela Orlando. Vydání první. Praha: Argo, 2017. 461 stran, 31 nečíslovaných stran obrazových příloh. Každodenní život; svazek 69. ISBN 978-80-257-2102-5.

DINZELBACHER, Peter. *Svěťice, nebo čarodějky?: osudy "jiných" žen ve středověku a novověku*. Překlad Petr Babka. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2003. 283 s. Kulturní historie. ISBN 80-7021-650-6.

DITCHFIELD, Simon. *Liturgy, sanctity and history in Tridentine Italy: Pietro Maria Campi and the preservation of the particular*. Cambridge: Cambridge University Press, 2002. Cambridge studies in Italian history and culture. ISBN 0-521-89320-8.

DÜLMEN, Richard van. *Kultur und Alltag in der Frühen Neuzeit. Dritter Band, Religion, Magie, Aufklärung 16.-18. Jahrhundert*. 2. Aufl. München: C.H. Beck, 1999, ©1994. 343 s. ISBN 3-406-45017-2.

LENDEROVÁ, Milena, ed. et al. *Žena v českých zemích od středověku do 20. století*. Vyd.1. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2009. 853 s. Česká historie; sv. 21. ISBN 978-80-7106-988-1.

LÉVI-STRAUSS, Claude. *Mythologica [1]: Syrové a vařené*. 1. vyd. Praha: Argo, 2006. Capricorn, sv. 14. ISBN: 80-7203-644-0.

LÉVI-STRAUSS, Claude. *Mythologica [2]: Od medu k popelu*. 1. vyd. Praha: Argo, 2006. Capricorn, sv. 15. ISBN: 80-7203-737-4.

LÉVI-STRAUSS, Claude. *Mythologica [3]: Původ stolničení*. 1. vyd. Praha: Argo, 2007. Capricorn, sv. 16. ISBN: 978-80-7203-907-4

LÉVI-STRAUSS, Claude. *Mythologica [4]:Nahý člověk*. 1. vyd. Praha: Argo, 2009. Capricorn, sv. 15. ISBN: 978-80-257-0059-4.;

LOUTHAN, Howard. *Obracení Čech na víru, aneb, Rekatolizace po dobrém a po zlém*. Vyd. 1. V Praze: Rybka, 2011. 382 s. ISBN 978-80-87067-07-9.

MIKULEC, Jiří a kol. *Církev a společnost raného novověku v Čechách a na Moravě*. Praha: Historický ústav, 2013. 516 s. Práce Historického ústavu AV ČR = Opera Instituti Historici Praga. Řada A, Monographia; sv. 42. ISBN 978-80-7286-206-1.

MIKULEC, Jiří. *Náboženský život a barokní zbožnost v českých zemích*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2013. 394, xx s. obr. příl. ISBN 978-80-247-3698-3.

O'MALLEY, John W. *Jezuité. Historie řádu od Ignáce z Loyoly do současnosti*. Praha: Pragma 2015. ISBN: 978-80-7349472-8.

ROYT, Jan. *Obraz a kult v Čechách 17. a 18. století*. 2., dopl. a přeprac. vyd. Praha: Karolinum, 2011. 479 s. ISBN 978-80-246-1691-9.

PRAMENY

BALBINUS BOHUSLAUS. *Miscellanea Historica Regni Bohemiae. Decadis I. Liber IV., Hagiographicus, Seu Bohemia Sancta, Continens Sanctos Et Beatos Bohemiae, Moraviae, Silesiae, Lusatiae, Tam eos, Qui Publicit Fastis, Aut Ipso Immemorabilis Temporis Decursu In Censum Divorum Venerunt; Quam eos, Qui Licet Hoc Titulo Careant, Aut Morte Ob Christi Fidem Fortiter Tolerata, Aut Innocentia Vitae In Antiquitate Claruerunt, Aut a Scriptoribus Idoneis Virtutum & Sanctimoniae Merito Commendantur*. Pragae: Typis Georgii Czernoch, 1682. 220s, 173 s.

BALBINUS Bohuslaus, *Vita Venerabilis Arnesti (vulgo Ernesti),...*, Pragae: In Archiepiscopali Typographia apud S. Benedictum in Collegio S. Norberti. 1664, 450 s.

CATECHISMUS CATHOLICUS R.P. PETRI CANISII,
Jacobus des Gates, Leodii, apud Guilielmum Henricum, 1682

CRUGERIUS Georgius, *Sanctus Adalbertus...cum alijs Aprilinis Memoriis*, Pragae: typis Universitatis Carolo-Ferdinandae in Collegio Societatis Jesu ad S. Clementem. 1669. 190 s

CRUGERIUS Georgius, *Sacri Pulveres mensis Augusti*, Litomisslii: Typis Joannis Arnolti de Dobroslavina. 1687-1709, 136 s.

CRUGERIUS Georgius, *Primi menses Januarius & Februarius sacrarum memoriarum Incltyi Regni Bohemiae Coronae uti & Et Nobilium ejusdem Pertinentiarum Moraviae*

& *Silesiae*... Litomisslii: Typis Joannis Arnolti a
Dobroslavina. 1668. 376 s.

CRUGERIUS Georgius, *Sacrorum Pulverum mensis
Novembris*, Pragae: typis Academicis per Joann. Georg.
Schneider factorem. 1761, 192 s

CRUGERIUS Georgius, *Sacri Pulveres Septembris: Opus
Posthumum*, Pragae: typis Universitatis Carolo-Ferdinandae
in Collegio Societatis Jesu ad S. Clementem. 1672. 154 s

CRUGERIUS Georgius, *Sacri Pulveres mensis Octobris*,
Pragae: typis Universitatis Carolo-Ferdinandae in Collegio
Societatis Jesu ad S. Clementem, 1676, 152

CRUGERIUS Georgius, *Sacri Pulveres mensis Julii*, Pragae:
Typis Archi-Episcopalibus in Collegio Sancti Norberti, 1670,

CRUGERIUS Georgius. *Majales Triumphi Romano
Catholicae fortitudinis celebrandi...*, Pragae: typis
Universitatis Carolo-Ferdinandae Societatis Jesu ad S.
Clementem. 1669, 176 s.

CHANOWSKY, ALBERT. *Vestigium Bohemiae Piae Seu:
Res Quaedam Memoratu dignae...Notis Illustratae et Auctae a
P. Ioanne Tanner.* Pragae: Apud Nicolaum Hosing. 1659

KADLINSKÝ FELIX. *Život Swaté Lidmili Rodičky,
Mučedlnjce, A Patronky České, Dwogi sláwau, totiž Zemskau
a Nebeskou ozdobený.* W Praze: w Impressi Universitatis, w
Kollegi Towaryšstwa Gežjssowého, bliž Mostu, 1702. 218 s.

KADLINSKÝ, Felix, TANNER, Jan, *Žiwot a sláwa swatého
Wáclawa,* Praha: w Impressy Universitatis w Kollegi
Towaryšstwa Gežjssowého, bliž Mostu. 1702. 147 s.

TANNER, Jan. *Vir apostolicus seu vita et virtutes R.P.
Alberti Chanowsky e Societate Jesu in Provincia*

Boemiae, Coloniae Agrippinae: sumptibus Nicolai
Hosing 1660. 166 s., zde: s. 12-13

Abstrakt

Baroque piety has been the centre of research of some historians, who tried to describe the main and unique features of this time. They studied some sources to find out that this time's piety was emotional, Christocentric and using some violent means. The present study tries to find typical virtues of holy people in the Baroque era and so describe the piety and name the character qualities which Jesuit scholars wanted to input and influence so that Czech people follow them. I used structural analysis to separate stories of the lives of saints and find the desired virtues. I found out that most important virtues were taken from the Gospel of Matthew, i.e. mercy, fasting and prayer. The sources tended to describe quite normal people so that there appeared to be some tendency to democratize sanctity. These findings help us to understand features of Baroque piety as well as its influence into the modern times.

Barokní zbožnost stojí v centru výzkumu některých historiků, kteří se pokusili popsat hlavní a jedinečné znaky této doby. Studovali některé prameny, aby zjistili, že zbožnost této doby byla emocionální, kristocentrická a užívala některé násilné prostředky. Tato práce se snaží najít typické ctnosti svatých lidí v barokní době, a tak popsat zbožnost a vyjmenovat charakterové vlastnosti svatých, které jezuitští učenci usilovali vštípit českému národu, aby je následoval. Použila jsem strukturální analýzu, abych oddělila jednotlivé příběhy životů svatých a zjistila požadované ctnosti. Zjistila jsem, že nejdůležitější ctnosti pocházejí z Matoušova evangelia, tj. milosrdenství, půst a modlitba. Prameny měly tendenci popisovat celkem normální lidi, a tak lze říci, že zde byla jistá tendence k demokratizaci svatosti. Tato zjištění nám pomáhají porozumět projevům barokní zbožnosti, stejně jako jejího vlivu na současnost.